

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, temető-utca 12. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonczy-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetésny-nyilv. és felzárólapok.

Hirdetési díj:

Egy négyhasábos peit sor ter-
fogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás
után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala Rimaszombat Losonczy-utca 24. sz. nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetések legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Iskolai év kezdetén.

Isten segédelmével elértük hát ismét az új tanévet. Muzsafiak és leányok sietnek Pallász drága templomába. Tanító- és növendékesapat újult erővel fog a nagy munkához.

Megnépesülnek az ismeret hajlékai, apák és anyák jó reménységgel viszik szerelmök kedves zálogát, gyermeköket, a szünet édes napjai után az iskolába.

Vajha reményeik az év végére a legédesebb valóra változnának!

Ugy van! Minden szüle sok jót vár az iskolától. Amde nem minden édes anya s apa örvendhet eléggé az év letelte után gyermeke előhaladásának és kiadásai, költségei sokszor alig vannak vagy éppen nincsenek arányban magzata előmenetelével. Hiába, nem adott az Isten mindenkinek jó tehetséget. De nemcsak az ész hiánya okozza ám olykor-olykor a bajt. Ennek okát másban is kereshetjük. Bizony megesik, hogy a tanító legbuzgóbb, legodaadóbb fáradozásának is alig van sikere. A jóakarát és lelkes munka hatását megsemmisíti az alapjában véve jó gyermeknél az életben látott és hallott rossz példa, rossz társaság, szülei figyelmenlenség, apai felügyelet-, utánnézés hiánya, durva bánásmód stb. stb.

Éppen azért jó szüle és jó környezet törekednek tettököl, beszédökkel is jó példával járni a fejletlen növendék előtt; bármennyire elvonja is az apákat az élet gondja a gyermek nevelésétől, bármily nagy mértékben bántják is az anyákat a mindennapi élet bajai, nyúgei, mégis megőrizhetik a gyenge lelket a tisztátalan beszédek hallásától, meggondolatlan tettek látásától.

Okos szüle folyvást figyelemmel kíséri zsenge sarjadéka magaviseletét, igyekszik megóvni a rossz czimboraságtól, nem bocsátja mosdatlan beszédű cselédek, légkörébe.

Gondot fordít apró-cseprő, kisebb-nagyobb anyagi gondjai mellett is kicsiny magzatára, serdülő ifjára, serkenti a felnőttek iránt való tiszteletre, tanítói iránti hálára, buzdítja a jóra, pihe-nő óráiban is foglalkozik velök; bátorítja, ha esügged kötelessége teljesítésében, sőt segít is neki haladásában; érintkezik legalább egy hónapban egyszer tanítójával; hibáit hallva, vagy kiismerve, gondoskodik módokról, hogy azokról leszoktathassa; gyermeke előtt nem tesz s nem beszél olyat, a mi reá károsan hathatna stb., de ki győzne mindent elsorolni. Így aztán örömmel szemlélheti szíve magzata boldogulását.

Bizony, ha a szülék gyermekeik nevelésében a kellő középutat megtartják, ha sem el nem kényeztetik őket, sem lágyan nem fogják, s a munka szeretetére, mások becstülsére szóval-tettel ösztönzik, bennök méltó gyönyörűségeket találhatják.

Adja Isten, hogy úgy legyen! +

Kövezés és a jánosii utca.

Városunk főbb utcaiban és főterén lázas sietséggel foly a kövezés. Egy pár nap még, hisszük, hogy e részben sem lesz kifogásunk városunk ellen még azoknak sem, kik eddig a tyukszemképző járdától egészen az üres színház és templomig mindent, de mindent szemünkre szoktak vetni. Mi csak örömmel szemlélhetjük ezt. Azonban — mint már egy ízben említve volt e lapok hasábjain — kifogásunk van a sorrend ellen, melyben a kövezés a városi tanács végrehajtja, legutoljára hagyván a jánosii utcát, melyben pedig két oly középület van, melynek mindenike joggal követelheti, hogy a közönség érdekében ezen utca legyen kikövezve minde- nek előtt.

E két közintézet a posta és gymnasium. Ha pedig figyelembe vesszük azt, hogy országos vásáraink alkalmával ez utca vezet a nagy vásártérre, így ezen közlekedik legtöbb vásárra jövő; bárki átláthatja, hogy ismé-

telt felszömlámlásunk indokolt is, jogos is. De mind e mellett hallgatnánk, ha az idő is nem sürgetne. Azonban tudjuk igen jól, hogy a szeptember hónap nálunk többnyire esős szokott lenni; azt is fellemlítettük már, hogy éppen ezen utczának egyik részét fenyegeti veszély, a mennyiben a piacról lefutó víztömeg, más lefolyást most már nem találhatván, az uttesten fog végig rohanni, megakadályozva időadttán a közlekedést. minek folytán felhívjuk a nemes tanács figyelmét arra, hogy ezen utczát jobb oldalon az iskola patakjait, baloldalon pedig a postahivatalt, még míg az idő engedi, a közönség érdekében hozassa rendbe s a járdát építtesse ki.

Igen jól tudjuk mi, hogy e tekintetben itt több nehézséggel kell megküzdeni egy részről azért, mert ezen utczának egy része nagy lejtővel bír, más részről pedig azért, mert ott éktelenkedik a gymnasium mellett lefutó patakon átvezető ótestamentomi hid, melyet le kell rombolni, sinekre építeni az utca egész szélességében ki kell terjeszteni. De ezek nem oly legyőzhetlen akadályok, melyek igazolnák azt, hogy a gymnasium növendékei és tanárai, továbbá a postára s vásártérre járó nagyközönség azon nagy kellemetlenségnek legyen kitéve, hogy sárba vízbe kénytelenítessék nap-nap mellett e helyekre eljutni.

Még a járda tervezet ellen is van e tekintetben némi kifogásunk. Ezen utczán ugyanis esupán három oly ház van, mely a többinél, — nem lévén még akkor építkezési szabályrendeletünk — magasabbra van építve, minek folytán az udvarokra vezető feljárók szabályellenesen fel vannak emelve. A tervezet szerint ezen három háztulajdonosnak érdeke inkább lebegett szem előtt, mint a többié, főképen a gymnasiumé, melynek bejárata, ha a fentemlített hid alacsonyabb nem lesz téve, s az ezen utczán lakó 3—4 tulajdonos érdeke lesz inkább megóva, teljesen tönkre lesz téve. Ezt pedig sem a város érdeke nem követelheti, sem a szépművészeti szabályokkal nem ellenkezik. legfeljebb 1—2 embernek okoz annyi kényelmetlenséget és költséget, hogy a kapukhoz vezető emelkedéseket el kell hordatniok s a bejárást az új járda magasságához kell alkalmaztatniok. De ha a főterén egye-

teket a magas portára, kik bővebb felvilágosítást adnak állapotukról.

A követküldésre talán a nagyvezér titkos üzenete bátorítá fel a bujdosókat. Tizenhárom közülök Petrőczy Istvánt és Szepessy Pált bízták meg a követséggel, kik a legtekintélyesebbek voltak, köztük és legelkeseredettebbek a haza sorsa felett. Junius 31-én érkeztek a szultán jaja táborába, Filippopolis mellett. De Panajotti, török tolmács, a Wesselényi-fele összeesküvés elárulója, most is híven értesíté a bécsi követeket a magyarok minden lépéséről. A nagyvezér jul. 3-án éjjel fogadta őket először. Egyelőre csak 5 ezer embert kértek segítségül, azt állítván, hogy 18 ezer magyart képesek kiállítani s a portának 50 ezer tallér évdíjat ajánlottak fel. Egyszer-mind írásban kifejtették a nemzet helyzetét az uralkodó ház és bécsi kormányval szemben, mit a nagyvezér átvevén, néhány biztató szóval bocsátá őket el.

De tovább is nagy tevékenységet fejtettek ki a török udvarnál, különösen Szepessy, kiről Beris, a bécsi követ, úgy nyilatkozott, hogy „alig ismert még vakmerőbb embert nála, kinek meglehetősen ékesszólás mellett annyira helyén volna esze és annyira tudná tenni azt, mit tenni szükséges.“

A nagyvezér jul. 18-án tudatá velök, hogy a szultán oltalmába veszi a bujdosókat, de a további teendőkre nézve a budai basához utasítja őket. Velök küldé Musztafa agát is, ki a szultán levelét vivé Bécsbe Lipóthoz, azon felhívással, hogy ha nem akar háborút a szultánnal, vonja ki hadait Magyarországból. Ugyanezt közölték a portán levő bécsi követekkel is.

Petrőczy és Szepessy elégedetlenül tértek vissza, de bujdosótársaik, meghallván a választ, minden kívánataikat teljesülve hitték. Sürgették hát Apaffyt is az indulásra s a törökkel való egyesülésre. S előbb már fegyverkezett is Spankau és Strassoldo. német vezérek fenyegetései ellen, de a porta választ meg tudván, átlátta, hogy az hiu biztatás. Mégis a bujdosók újabb sürgetésére, támogatását megígéré. S maga fordult a budai basához, hogy tudósítsa őt bővebben a magyar ügyekre vonatkozó parancsairól, hogy vele egyetértésben működ- hessék.

A magyar urak azonban gyors fellépést sürgették, a mi nem történvén meg, az erdélyieket gyávasággal vádolták. Sőt fennen hirdették, hogy Apaffy csak halasztani akarja a harezot, maradjon hát otthon, nem kell nekik segítsége. Szeptemberben pedig új követet küld-

A bujdosók működése Thököly Imre fővezérségeig. *)

(1670—1678.)

A vérbe fojtott Wesselényi nádor s társai összeesküvésében s vele kapcsolatos I. Rákóczy Ferencz mozgalmában résztvevő honfiak szerencsésebb része még elég jókor elmenekült a török hódoltság területére vagy Erdélybe. Apaffy Mihálynál keresvén oltalmat és segínyt. Vérpád és börtön helyett, mi legjelesebb honfitársaiknak jutott osztályrészül, az ő részük a további küzdelem lett. S magukat bujdosóknak nevezve, majd kurucz nevet nyerve, hosszú éveken át sulyos körülmények közt híven és kitartással folytatták a harezot a bécsi kormány ellen.

A kiválóbbak voltak köztük: Wesselényi László, a nádor fia, Wesselényi Pál, W. Istvánnak, a nádor unokatestvérének fia, Petrőczy István, Szepessy Pál, Kende Gábor, Szuhay Mátyas, Ispán Ferencz, Forgács Miklós, Gyulaffy László, Besseney Mihály s még számosan.

Apaffy szívesen lépett közbe érdekkökbén egy a bécsi kormányval, mint a töröknél. De sikertelenül. Baló László, kit mindjárt 1670. nyarán küldött a portára, Drinápolyból ez év július 16-án a „magyarországiak mellett való intercessiójának használhatatlanságát“ jelenti; de a fejedelem újra buzdítja ez ügy előmozdítására. Majd maga is írásbeli jelentést küld a magyarországi állapotokról a portára. Magok a bujdosók is óhajtottak követ- séget küldeni a szultánhoz, de nem lévén biztosításuk arról, „hogy bántódásuk nem leszen,“ egyelőre nem tehetők.

De már az 1471. év tavaszán a bécsi kormány is lépéseket tett a portánál, előbb Casanova, majd Beris követei által, hogy az Erdélybe menekült magyarok kiadását Apaffynak parancsolja meg. Köprili Achmed nagyvezér kemény hangon meg is iratta Apaffynak, hogy „ama zsványokat, kik a két császár közt a békét megzavarják és nála oltalomra találtak, azonnal kergesse el“; de titkon azt üzené, hogy ha ezen menekültek magyar főurak és nemesek, tartsa őket továbbá is Erdélyben és tudósítsa őt felőlük. Apaffy ez utóbbi értelemben válaszolt és jelenté hogy már ők magok is küldtek köve-

*) Források: Deák Farkas, A bujdosók levéltára. — Török-magyarok történelmi emlékek, VI—IX. kk. — Thököly naplója az 1676—78. évekből, a Magyar tört. emlékek. II. oszt. XVIII. kötetben. — Pauler Gyula, Wesselényi F. és társai összeesküvése. — Horváth M. és Szalay L. Magyarország történelme.

T Á R C Z A.**Piros kendő.**

Piros kendő, jaj be piros,
Mint a rózsá, mit terem;
Mit fakaszt a tavasz enyhé,
Mint az égő szerelem.

Mint a tűz, mely fényözönbe
Emészti meg önmagát.
Mint az a láng, mely lobogva
Gyújtja fel az éjszakát.

Mint a kelő nap sugára
Biborszinű hajnalon.
A te kendőd az a kendő
Szép hitvesem, angyalom.

Kebeledre lágy szeliden
Hajtva égő fejemet,
Piros kendő piros árnya
Te takarj be engemet.

Jaj be jó így, mintha fölém
A menyország hajlata.
Rózsafelhőn mintha reám
Maga a menny szállana.

Szép szemedbe elmerülve
Szerelemtől ittasan.
Oh e mennybe mennyi angyal,
Mennyi kéjnek üdvé van.

Mennyi kéjnek, mennyi üdvnek
Fénye ölel, vesz körül.
Búvár-csiga lelkem, e fény
Teengerébe elmerül.

Vagy egy csillag, futó csillag,
Mely az éjbe mélybe hull. —
Piros kendő piros árnya
Csak borulj rám, csak borulj!

Borsody Béla.

sek érdekét esakis annyiban vették figyelembe, a menyiben azt a helyi viszonyok megengedték, elvárjuk, hogy városunk legkiválóbb közintézetének érdekét egyesek kényelmeért feláldozni nem fogják.

Ajánljuk ezt városunk édemes tanácsának figyelmebe.

A h é t r ő l .

Epen nyugovóra szállt a nap, midőn nagy meglepetésemre észre vettem, hogy egy hét, mely a száz esztendő kalendárium beosztásának mineműsége szerint épen hét napból áll, kiköltözni szándékozik az élők sorából.

Elszörnyűkölve e nagyszerű természeti látományon, eszembe jutott a mulandóság és a — toronyóra.

Igen, a toronyóra, mely még mindig 12 ót mutat.

Hja! ezen ne esodálkozzunk! Megrototta a nagy kerek a kis kereket, a kis kerek az órát, s az órást pedig az egész — órát.

Igen! s most ugy néz ki a templom tornya óra nélkül, mint a téli kabát zseb nélkül.

De ne gúnyolódjunk, sugja egy hang, — az órásé lehet, mert nagyon rikácsoló. — lesz óránk, még pedig új, mely ugy fog járni, mint a fiakkeres ló, majd gyorsan, majd döcögve, szóval a mint azt az óraművészet annak idején megalkotandja.

A numerusok, melyeken a fiatal mutató az öreg mutatóval az időt jelzi, — mint a fána beszéli — szépen ki lesz pingálva. Az erre a ezétra felkért nagymester csak 200 o. é. frtot kér a várostól. Nem is sok. Reméljük, hogy a nemes ezél érdekében a városi tanács ki tesz magáért, s a kívánt pénzösszeget meg — nem szavazza? . . .

Feledve a toronyórát, a játékonyság és a takarékoság gyakorlása jut eszembe, melyek e hét folyamán — mint férj és feleség — karólve lejtettek.

Az elsőt fényesen igazolja a tornaegyesület javára rendezett nyári multság, mely a közönség részéről oly meleg pártfogást részesült, hogy a rendezőségnek okvetlenül konstatálnia kellett a biztos — deficietet.

A takarékoság ép abban nyilvánult, a min a játékonyság eszméje törött meg, t. i. a közönségnek igen tisztelt — részvételest.

Hja! ezen ne esodálkozzunk. Számító az emberi ész; ott is rózsát akar szakasztani, hol tövissterem s pénzt gyűjt, hogy hasznót lasson, melyből midőn épen játékonyságra kíván állózni, akkor jelenik meg észrevétlenül a játékonyság ügy elkeseredett ellensége az — adóvégrehajtó.

Ha jól hallottam — számoljon érte a ki mondta — Nimród rimaszombati unokái gyűlést tartottak. A tárgy, mely körül a vélemények tarka csoportja keringett, a fogolymadarak végelpusztulásának megakadályozásában összpontosult.

Szegény fogoly madarak, ha tudnák, mily nagy az érdeklődés irántuk, bizonyára jegyzőkönyvileg szavaznának köszönetet a vadásztársaságnak.

Az első oratói, az úgy érdeméhez mérten egy élemedett vadászfi mondotta, ki Tell Vilmostól egyedül abban különbözik, hogy Tell az aranyalmát lőtte le fia fejéről, míg amaz, az aranyalma alól lőtte ki fia fejét.

A második oratói, — mely az elsőt nagyban felülmul, — egy szakavatott vadász ajkáról hangzott el, kinek egész élete esupa gyönyörűség, esupa élettapasztalat; ki almában ugy, mint ébrenlétében örökösön vadászik s rendszeren — bakot lő.

A harmadik oratói . . . sokan beszéltek egyszerre — nem tudom kitől származott: elég azonban annyi, hogy erre nagy lett a csend, egy ajk beszélt egyedül, mondván: a vadásztársaság egy fogolytelepet állítand fel, melyben minden rendű és rangu fogoly madár élete biz-

tek a portára Apáczay János személyében, azt kérvén, hogy parancsolja meg a szultán a moldvai és havasalföldi vajdáknak, hogy a budai basával együtt támadják meg a németet, mert „ha csak tavaszig is halad a dolog, teljességgel pusztulásra jut mind hazánk, mind pedig szegény nemzetünk.“

De mind ez mit sem eredményezett. A budai basa semmi nemű parancsot sem kapott a magyar ügyre nézve, sőt a nagyvezér azt írta neki, hogy a magyarokat elutasította. Apáczayt valóban nem boesította maga elé, csak leveleit fogadta el. Ezekre pedig Apaffynak nov. 1-én azt válaszolta, hogy „mondja meg a magyaroknak, miért nem hajoltak a szultán szavára ezeltől 8 évvel Ersekújvár alatt*); most a béke a két esászár közt meg van kötve, tehát hiában zsongnak, miattuk nem fog megbontatni.“ Így az 1671. a bujdosókra nézve eredménytelenül végződött; de más részt a bécsi kormány sem érte el azon kívánságát, hogy a porta kiadásukat elrendelje.

Apaffy továbbra sem bagyta el ügyüket. Még 1671. decz. 28-án felszólította a budai basát, hogy a még mindig nála levő magyar követek egyikét boesssa ismét a portára, a másikat pedig Erdélybe, mit az teljesített is. Petrőczy tehát visszatért Erdélybe, míg Szepessy újra Törökországnak vette útját. De ismét eredménytelenül, mert a török most a lengyelekkel keveredett harcba.

A szultán engedélye nélkül Apaffy sem mert tényleges segélyt nyújtani a bujdosóknak. Főtanácsosa, a nagyészű Teleky Mihály is tartózkodó állást foglal el ez ügyben. Kísérletet tettek a bujdosók az oláh vajdánál is, kikérve közbejárását a portán; de ez sem volt sikeresebb. Így az 1672. év nyarán esupa önerejükre támaszkodva kezdik meg a harcot.

Fővezérökké Teleky Mihályt választották, ki azt el is fogadta s megindult a táborba. Teleky mint magyarországi származásu s itteni birtokos tette ezt. A bujdosók részükre nyerték a hajdukat és Huszszein nagyváradi aga 5 száz törökkel segíté őket. (Folyt. köv.)

*) Vonatkozik azon felhívásra, melyet 1663-ban Ersekújváron Kőrösi nagyvezér Apaffy által kiadott Magyarországnak rendeltetése tudokra adván, hogy ha a török esászárnak hódolnak, birtokaikban bántatlanul meghagyatnak.

tosítva laend, igen — ha reájuk nem bukkan a — vadásztársaság. . . .

De menjünk egy lépéssel tovább, szebb képet nyújt talán a vásár.

Itt a 12 kros sátor kínálja kopott ezikkeit, ott a 6 kros avult portékáit, amott 24 gombot kínálunk egy garasért, ott nem messze, friss savanyu vizet erőszakol egy szedelgő árendás egy tudós atyafira, ki nagy kortyokat nyelve abból a buzatér felé siet, hogy szüröl-sziore láthassa, a még általa alig látott ezifra komédiát.

Kövessük őt. . . .

Jobbra a panorámás bódéja ásitózik, középen, éppen a törvényszéki palota tőszomszédságában egy kövér német nálálál 50 perzenttel szelidebb állatokat mutogat, — nem messze innen a ringelspiel van felállítva szörnyű dobjával, mely örökösen pereg, rémséges verkljével, mely szakadatlanul siratja életét. . . .

Nekem — mi tagadás benne — tetszett e kép tarka vegyülete.

Meenyire tetszhetett azonban az, a törvényszék embereinek, az más kérdés, annyit azonban sejttek — haragosak voltak szörnyen — nem volt inyökre e ezifra multság.

De hát ki tehet erről? Ők bizonyára nem. A komédia? Korántsem. En? . . . mi jogon? A város? . . . Talán a város? . . .

Nagy volt a hece, még nagyobb a zavar, midőn a jolsvai honvédség megérkezett városunkba.

A nagy zürzavarban, — egy öreg ur a parókáját vesztette el — kalapostól. Egy élemedett szakácsné égve a kíváncsiságtól, nézhetőségekben a rántást égette össze, — a nagyságos asszony el is kergette érte azonnal. Egy vén asszonynak a parazolját emelte el egy suszter inas, botalt ühethi nyomát, X. urnak a tyukszemeit lapította össze egy kiszolgált saru.

Egy kisasszony . . . de ne többet erről, beszéljünk a harcziakról is, kik még ma honvédek, ki tudja jövőre nem lesznek-e már közöshadseregbeliek?

Mert hogy ki-ki tisztába legyen a helyzettel, nagy a hajsza a honvédelmi miniszteriumnál, mely azt akarja kivinni, hogy az eddigi dandár rendszer helyett a honvédség serezedékké alakíttassék át.

Zárjel között mondvá: (osztrák mintára tehát) . . . Szép. S ehhez, ha megvalósul, nem fog hiányozni más, csak a — német kommandó.

Haladunk! . . .

Megnyitlak újra a múzsaifiak előtt az iskola kapui. Vége a drága pihenőnek, vége az aranyos szabadságnak.

Tanulni kell — mondja az apa fiának — mert csak így lesz belőled ember s jó állampolgár.

A fiu megigér mindent.

Az apa bizik fia ígérétében s a sok levélbe, melyek csak ugy hemzsegnek a sok „szeretnek tanárain, legelső vagyok osztálytársaim között, jelesek leszek“ epitheton oruansok rajától.

Az apa bizik és örül. Szegény öreg ne örülj — mondja az apa egyik jóakarója — fiad utolsó tanuló társai között.

Hazugság — vágja vissza a jó öreg — beszéltem ezzel, meg azzal a tanárral — képzeletben esakis — megdicsérte, fülem hallattára mondotta: derék ember lesz fiamból.

Igy hitegeti magát a szülők egy része, míg nem nolle-velle megérkezik az iskolai év vége. — és ekkor, midőn a bir szomorú valóra vált, akkor sem gyermeküket — hisz azok oly jók — hanem a tanárokat okozzák rendszeren.

Igen, a tanárokat, kiknek részéről, mindíg meg van a jóakarát, mit a szülők rendszeren a szülei szeretet perspektívájától nem vesznek észre.

Szomorú tapasztalat ez, mely csak akkor nem fog ismétlődni: ha a szülők tökéletesen megtanulták ismerni gyermekeiket s a tanárokat, kik mindenkor támogatják a gyengét s tanácsot adnak az erősnek, ha szüksége van rá.

Igen! . . . Gömöri Dongó.

Az „Eötvös-alap“ orsz. bizotságának közleménye.

A magyarországi tanítók „Eötvös-alap“-jának jótéteményeit kiosztó orsz. bizottság f. é. augusztus 20-án tartotta meg Budapesten rendes évi gyűlést. Jelen voltak a gyűlésen Varga István n.-kőrösi tanító elnöklete alatt Szöke István f. v. árvalházi igazgató mint jegyző, Peterfy Sándor előadó, Örley János pénztárnok, Luttenberger Ágost titkár, Zelenka János nógrádmegyei, Somlyay József szabolcsmegyei és Wolfgang borsodmegyei képvisel n. kívül Neiger Sándor, Tanos Imre. Vajdaff Gusztáv a központból. Rusz János Tisza Földváról és több más az ügy iránt érdeklődő tanító.

Az előadó jelentése szerint ezúttal a kiosztás alá eső 1600 forintra az egyetemi tanulók közül heten, másfele iskolák növendékei közül pedig huszonheten folyamodtak ösztöndíjakért, a segélyösszegekre vonatkozólag pedig 29 folyamodvány küldetett be. A 63 folyamodvány beható tárgyalása után ösztöndíjban részesülnek: 1. Wirtschafter Mór a budapesti m. kir. tud. egyetem (mózes vall. orvostanhallgatója, Dunaszerdahelyi tanító fia (Ezen 100 frtnyi díj felét Lederer Abrahám ajánlotta fel illetőnek a nevével viselő alapítványból.) Ötven-ötven frtnyi ösztöndíjban részesülnek: 2.) Náday Gyula a budapesti m. kir. egyetem III. éves mózes vall. böles. hallg., nagykirályi nyugalmazott tanító fia. 3.) Kótai Pál magyar királyi műegyetem II. éves ev. ref. hallgatója, szathmári tanító fia. 4.) Braun Gyula a pesti m. kir. tud. egy. II. év. mór. vall. orvostanhallgatója, tiszaföldvári tanító fia. 5.) Diener Mór a budapesti m. kir. tud. egy. I. éves. móz. vall. orvostanhallg., veszprémi tanító árvája. 6. Melezer Gusztáv a budapesti m. kir. I. éves. ág. ev. böles hallg. dobsinai tanító fia. 7.) Kovács László a debreczeni akad. III. éves. ev. ref. növendéke, békési tanító fia. 8.) Nagy Károly a nagyenyedi akadémia II. éves. ev. ref. növendéke, kisborosnyói tanító fia. 9.) Sziráczky Gyula a budapesti pedagógium ipartanító képző intézetének ág. ev. növendéke, szarvasi tanító fia. 10.)

Halassy Jenő a budapesti polg. isk. tanítóképző intézet II. éves. ág. ev. növendéke, nagy-röczei polg. isk. tanító fia. 11.) Koczuván János a esáktornyai áll. tan. képezde II. éves. róm. kath. növendéke, izsakóci tanító fia. 12.) Gruy Frigyes a selmezi ág. lyezeum IV. oszt. ág. ev. tanutója, a körmöczbányai tanító fia. 13.) Csia Oszkár a vasuti tisztképző tanfolyam r. kath. hallgatója, brassói tanító árvája. 14.) Paesasz Gyula a soproni ág. lyezeum VIII. oszt. ág. ev. növendéke, ezinkotai tanító árvája. 15.) Tóth Endre a győri r. kath. tanítóképző intézet I. éves. róm. kath. növendéke, medvei tanító fia. 16.) Magyar Árpád, a csurgói áll. tanító képezde I. éves. róm. kath. növendéke, meszlegujai tanító fia. 17.) Brocken Jenő a selmezi ág. lyezeum V. osztályának ág. ev. tanulója, pilisi tanító fia. 18.) Metzl Etelka a pozsonyi áll. tanítóképző intézet I. éves. móz. vall. növendéke, rózsahegy tanító leánya. 19.) Boga Ida a budapesti áll. felsőbb leányiskola V. osztályának róm. kath. növendéke, gyergyó alfalusi felső népiskola igazgatójának leánya, kinek Zirzen Janka adományozta a nevével viselő alapítvány ösztöndíját.

Ötven forintnyi segélyösszegekben részesítettnek: Máthé Lajosné, keői ev. ref. tanító özvegye. — 2. Berényi Sándorné, volt f. v. közs. r. kath. tanító özvegye. — 3. Szijj Károlyné, ezeplédi ev. ref. tanító öz. — 4. Néhai Batty Károly keeskeméti ev. ref. tanító árvái. — 5. Simon János ó-dellői ev. ref. nyug. tanító. — 6. Berecz Imréné, győri ág. ev. tanító özvegye. — 7. Pataky Ferenczné f. v. róm. kath. v. közs. tanító öz. — 8. Pammer Jánosné, iharos berényi ág. ev. tanító öz. — 9. Néhai Soha Árpád f. v. róm. kath. tanító árvái, kiknek Örley János adományozta a nevével viselő alapítvány jövedelmét. — 10. Grusz Jánosné, a felső-mihályi róm. kath. tanító özvegye, ki a Rökk Szilárd féle alapítvány jövedelmében részesül. — 11. Bartha Károly tatrai ev. ref. volt állami elemi iskola igazgató és 12. Komosz György maros-szt-anna gör. kath. tanító, e két utóbbi folyamodó az „Erdélyrészi közm. egyesület“ által ajánlta az „Eötvös-alap“ orsz. bizotságának a Gyertyánffy-féle alapítványnak 1887-ik és 1888. évben esedékes jótéteményre.

Az osztó bizottság sajnosan győződött meg arról, hogy a jelen évben is igen sok oly folyamodót kellett a kiosztás alá eső összeg esekély volta miatt üres kézzel elboesajítani, a kik az alap támogatására teljesen méltók lettek volna. Az első ízben folyamodókat azonban jórészt kielégítette csak néhányan nem részesülhettek közülök támogatásban. Nehányat ugyanis azért nem lehetett az új folyamodók közül ösztöndíjban részesíteni, mivel nem mutatták be a mult és a jelen tanévről szóló rendes évi bizonyítványukat, egyik pedig azért nem jutott ösztöndíjhoz, mivel nem tett eleget az alapszabályzat azon pontjának, mely szerint csak azok tarthatnak az „Eötvös-alap“ jótéteményeire igényt, a kik annak a legutóbbi öt évben rendszeren fizető tagjai voltak. — Volt az ösztöndíjért folyamodók között olyan is, a kinek az atya csak a jelen évben lépett az alap tagjai közé, holott az osztó bizottságnak régebbi helyes határozata értelmében azokat a tagokat kell első sorban támogatni, akik az alaphoz nem csak akkor kezdenek járulni, a midőn annak jótéteményeit is igénybe akarják venni.

A segélyösszegekért első ízben folyamodók közül is el kellett az osztó bizottságnak két egyént ejteni, mivel az egyik még csak három ízben járult az alaphoz a rendes 1 frtnyi évdíjjal, a másik pedig az utóbbi években nem teljesítette az alap iránt való kötelezettségét, holott az alapszabály világosan kimondja, hogy a kik 2 egymásra következő évben nem teljesítik fizetésbeli kötelezettségeiket, az Eötvös-alap jótéteményeire vonatkozó jogaikat elvesztik és azt csak ugy nyerhetik vissza, ha az alap iránt való minden tartozásukat eleve kiegyenlítik. Egy új folyamodót meg azért kellett mellőzni az osztó bizottságnak, mivel rendes állásban levő és rendes jövedelmet élvező tagokat nem részesíthet az Eötvös-alap segélyben, még ha az állás, a melyen működik, még oly silány volna is; e tekintetben csak a Gyertyánffy-féle alapítvány jövedelmére tesz az alapító levél kivételt, a mennyiben ötven frtos segélyre az „Erdélyrészi közm. felvidéki egyesület“ oly egyéneket is ajánlhat, a kik még rendes állásban vannak és rendes jövedelemben részesülnek.

A jelen évben, miként a fentebbiekből kitünik, a 63 folyamodó közül h a r m i n c e g y e n részesültek az Eötvös-alap támogatásában, vallásukat tekintve ev. s 31 egyén között: 8 róm. hath., 1 gör. kel., 8. ág. ev., 8 ev. ref. és 5 móz. vallásu.

Alapunk keletkezése óta 13 év alatt 137 róm. kath. 67 ev. ref., 5 gör. kath., 5 unit. és 46 mózes vallásu tanítói család gondjait enyhítette és összesen 336 esetben 23750 forintot utalványozott ki nekik. Áldásos tevékenysége abban is nyilvánult, hogy három ízben az országos esapások alkalmával tekintélyes összegeket nyújtott külön gyűjtések rendezése által a szerencsétlenül járt kartársaknak, 9 év óta pedig egyes vidéki tanítók egyetemeken tanuló gyermekei 2280 frtot kaptak az alap pénztárából irodai segédkezésükért, végül a „Tanítók orsz. árvalháza“ és három ízben összesen 830 frtot kapott az Eötvös-alapból. Az alap tőkésített vagyona jelenleg 35 862 frt 34 kr. Ezen kívül volt a pénztárnok kezelésében a jelen évi július hó 31-én tartott gyűlés alkalmával 2677 forint és 93 kr. tiszta jövedelme. Nem olyan fényes tehát az Eötvös-alap jelen állapota, mint aminőnek azt ez előtt évekkal az alapítás alkalmával sokan remélhették s épen nem olyan erős a tanítók ez országos jótékony egyesülete, mint a minő lehetne, ha csak az a 4200 rendes tag gyanánt beiratkozott tanító teljesítené is egyizben elvállalt kötelezettségét rendszeren. Ugyanazért az orsz. gyűjtő és kezelő bizottság nevében ezúttal is felhívjuk a kir. tanfelügyelő urakat, a tanítói egyesületeket, valamint az ügy iránt érdeklődő kartársakat és emberbarátokat, fogadják hathatós pártfogásukba az Eötvös-alapot; siessenek minél több rendes tagot gyűjteni és gondoskodjanak az egyes tanító-testületek arról, hogy az 1 frtnyi évdíj a tagokul beiratkozott kartársak részéről pontosan beszoáltassék és az alap jövedelme krajezáros gyűjtések és más egyéb jövedelmi források utján évről-évre emelkedjék; mert ha maguk az alap rendes tagjai nem igyekeznek annak fejlődését kellőleg előmozdítani, hiába viseli intézetünk az országos nevezet, csak gyenge és tehetetlen marad az azon nagy feladatokkal szemben, a melyek reá évenként várokoznak.

Mi, mint az alap gyűjtésével és kezelésével megbízott testület nem szüntük meg köteleességünket tőlünk lehetőleg hiven teljesíteni és él bennünk még a reménység arra nézve, hogy eme felhívásunk sem talál mindenütt süket fülekre és elfásult szívekre. A legjobbat várva, maradtunk

az „Élvős alap“ ügye iránt érdeklődő kartársaknak hűséges munkatársai, gyűjtő és kezelő orsz. bizottság nevében.

Budapest, 1888. augusztus 22-én.
Luttenberger Ágost, Péterfy Sándor,
s. k. titkár. elnök.
Orley János, s. k.
pénztárnok.

A Gömör-Kishont vármegyei közigazgatási bizottság **félévi jelentése** az 1888-ik év I-ső feléről, az ott képviselt közigazgatási ágak szakelőadóinak havi jelentése nyomán.

I. Alispáni hatáskörben.

A beérkezett havi jelentések szerint, a vármegyei közigazgatás és közállapot általában kielégítő volt; mennyiben a félév lefolyása alatt oly eseményt, mely a közigazgatás reudes menetét megzavarta volna, elő nem fordult. A tiszt. kar törvény szerinti köteleességének lehetőleg megfelelt és a közigazgatás hatáskörébe utalt ügyek ugyancsak törvény szerinti elintézését nyertek.

A vármegye tiszt. karának reudes állományában változás nem történt, tisztelbeli szolgabírónak a tornalyai járásban Draskóczy László, joggyakornoknak a rozsnói főszolgabírói hivatalhoz Szentmiklóssy Béla lett kinevezve.

Fegyelmi vizsgálat rimaszombati fő- és alszolgabíró ellen tételt folyamatba, felsőbb hatósági határozatok figyelmen kívül hagyása miatt, az eljárás még folyamatban van.

A közegészségi állapot elég kedvező volt. A vagyon- és személybiztonság nem zavartatott. A büntetendő cselekmények számaránya nem növekedett. A kihágások a megszokott mederben folytak le.

Az ideai fősorozás jó rendben, de nem a legkedvezőbb eredménnyel hajtatott végre. Kiálltandó 648 sorhadi jutalékra tartozásban maradtak a sorozó járárok 123 fővel. 150 póttartaléki jutalékra pedig 127 fővel. Soroztatott még a honvédségre 124 hadkötele. Felülvizsgálatra küldetett 67. Jutalékát csak a tornalyai főszolgabírói, a rimaszombati és jolsvai városi sorozó járás fedezte teljesen.

A közmunka természetbeni szolgáltatása ápril havában indított meg, és a kivetett szolgálmány esedékes része pontosan teljesített is.

Nagyobb nehézség nélkül szolgáltatják a közmunkaváltás, ugyszintén a törvényhatósági gyógyalap, a katonabeszállásolási és vármegyei tiszt. nyugdíj-alap javára kirott pótdadók is.

Az állategészségügy kevésbé volt kedvező, a lovak közt több helyről jelentett takonykór.

A vármegye területén átlag közép termés várható. Tűz nyelz esetben pusztított u. m. Sziliczen, Kleócson, Tiszolezon, Osgyánban, Királyiban, Szuhafon, Putnokon, Pongyelokon 3083 frt 90 kr. összkárral, melyből 2133 frt érték volt biztosítva.

A vármegyei kezelés alatt álló pénztárak és alapok havonként megvizsgáltattak, kezeléseik teljes rendben. — készpénz hiány és felesleg nélkül — a letétet képező takarékpénztári betétkönyvek, kötelezvények és egyéb értékek hiány nélkül találtak.

A törvényhatóság ügykezelésében 221 szám hátrálékkal a múlt évről, a lefolyt félévben beérkezett 8436 számmal feldolgozandó volt összesen 8657 szám, feldolgoztatott pedig 8369 s így hátrálékban maradt a következő félév terhére 288 szám.

A közigazgatási bizottság kezelésében pedig 73 hátrálékhoz beérkezett 792 szám, feldolgozandó volt összesen 865 szám, feldolgoztatott 792 szám, hátrálékban maradt a következő félév terhére 73 szám.

Engedélyeztetett pedig kivételes nősülés 68, katonai elbocsátás 17 esetben.

II. A kir. adófelügyelőség köréből.

Az egyenes adók ellátása körül a múlt félévben külön felemlítésre érdemes körülmény nem fordult elő.

A folyó év első felére előíratott egyenes adó összege tett 369575 frt 79 kr., mely a múlt évről hátrálékban maradt 211217 frt 86 $\frac{1}{2}$ krral 581793 frt 65 $\frac{1}{2}$ kr. tartozást tett. Ebből hadmentességi díj 12471 frt 70 kr., pótdadó előírásokból gyarapodott a tartozás összege 3217 frt 16 $\frac{1}{2}$ krral. ellenben fogott leírás útján 5786 frt 84 krral, az előirt félévi adótartozás tett tehát 579223 frt 98 krt. Erre befizettetett a félév folyamán 287928 frt 34 $\frac{1}{2}$ kr. és tartozásban maradt 291295 frt 63 $\frac{1}{2}$ kr.

A félévi adószolgáltatás, a tavalyi hason időszaki szolgáltatásnál, mely 271370 frt volt, kedvezőbbnek mutatkozik 16558 frtal. A hátrálék — 291295 frt 61 $\frac{1}{2}$ kr. szembe a múlt évi hason időszaki 329850 frttal — fogott 38555 frttal, a hátrálék azonban, a félév kezdetéhez képest szaporodott volna 80078 frttal.

Az adóelőírás 284 adózó — tehát valamennyi községben a félév végeig befejeztetett. — A kir. adóhivataloknál közvetlenül fizetők száma 794 volt 196826 frt adóval. A községnél fizetők száma 75241, adója pedig 175966 frt 85 $\frac{1}{2}$ kr., összesen 76035 adófizető félévi adója 372792 frt 85 $\frac{1}{2}$ kr.

Főszolgabírák toganatosítottak zálogolást 300. árverezést 60 esetben. Községi eljárások zálogolást 8346. árverést 252 esetben. Ingatlan birtok árvereztetett 52 esetben. Felebbezés folytán tárgyalattott: és pedig a kir. adófelügyelőség felebbezése folytán tárgyalattott 25, adózók felebbezése folytán 354 eset.

Hírek és vegyesek.

Értesítés A rimaszombati közs. elemi fi iskolában a beiratások — az 1888/89-ik tanévre — f. évi szept. hó 3. 4. és 5-ik napján, délelőtt 8 órától 11-ig, délután pedig 2-től 4 óráig a közs. iskola tanástermében eszközöltetnek. — Tisztelettel felkéretnek a szülők- és gyámok, tankezes gyermekekkel együtt személyesen meg-

jelenai. — Mindazon szülők és gyámok, akik gyermekeiket a beiratásokra kitűzött határnapok alatt be nem írják, a népokt. törvény 4 §-sa értelmében pénzbírsággal lesznek büntetendők. — A reudes tanítás szept. hó 6-án veendő kezdetét. — Rimaszombat 1888. szept. hó 1-én. Az igazgatóság.

Templomszentelés. A helybeli izraelita templom felépült, mely úgy külső mint belső esin tekintetben Pitta Lipót építész jó ízlése és ügyességére vall. A templomot, mint biztos forrásból értesülünk, folyó hó 4-én, kedden d. e. 10 órakor fogja Singer S. Leo ker. főrabbi egy magyar hitzónoklattal felszentelni. — A felszentelési ünnepélyre mi ez uton már azért is felhívjuk a közönség figyelmét, mert ezen alkalma lesz meggyőződni arról, amit már nem egyszer lapunkban is hangoztatunk, hogy t. i. Rimaszombat főrabbija a magyarosodás ellen nemcsak akadályokat nem gördít, hanem azt hitközsége kebelében terjeszteni töle telhetőleg igyekszik. — Többször volt már alkalmunk a főrabbi ur zamatos és hazafias szónoklatában gyönyörködnünk, s épen ez okból kívánjuk, hogy a felszentelési ünnepély minél látogatottabb legyen, mert reméljük, hogy a tömeges részvétel s azon tudat, hogy városunk közönsége valláskülönbség nélkül osztozik örömeikben, úgy a főrabbi ur, mint az izraelita hitközség hazafias érzelmeit még növeli. A főrabbi urról pedig hisszük és reméljük, hogy a felszentelendő templomot, melyet mint magyart ad át híveinek, mindig mint magyar templomot fog tekinteni és híveivel is úgy fog tekinteni, — s ehez a felszentelés alkalmából úgy a főrabbi urnak, mint a rimaszombati izraelita hitközségnek őszinte szerenését kívánunk!

Kossuth napja A nagyroceiek fényesen ünnepelték meg Lajos napját, mely alkalommal a magas száműzöttet diszpolgárrá választották meg.

Nyári multság. A helybeli iparos segédek önképző- és segélyző egylete saját egyleti tőkéjük gyarapítására, ma, folyó hó 2-án, a „Széchenyi kert“ben jótékonyzéli nyári táncmultságot rendez. Belépti díj 30 kr.

Zárvizsga A rimaszombati m. kir. földműves iskolánál a nyilvános zárvizsga aug. hó 29-én tartott meg. Jelenvoltak mint vendékek: Farkas Ábrahám, Bornemíza László alispán, Szabó György polgármester, Szabó József gazdasági tanácsos, Nagy Ferenc városi főjegyző és Girtl Aurel tanár magy. Óvárról. A vendégeket nem kis meglepetésben részesítette ama körülmény, miszerint megérkeztek az általánosan ismert szakembert, Tormay Béla miniszteri tanácsost s főigazgatót találtak itt a földművelési miniszterium részéről, ki által tulnyomó részben növénytermelési s állattenyésztési kérdések tétettek föl. A mintegy négy órát igénybe vett vizsgálat az összes jelenlevők tökéletes meglegedésével végződött.

Műkedvelői színelőadás. A rozsnói fiatalok f. hó elsején azaz tegnap jótékonyzéli színi előadást rendezett. Két multságos vígjáték került ez alkalommal színre, és pedig a következő szereposztás mellett: „A bál királynő“ vígjáték I felvonásban Berezik Árpádot. Személyek: Füleky Belizár: Markó Pista, Natalia neje: Czikus Gizella, Józsefin, leányuk: Trinsér Irén, Szabó Elemér: Geyer Miklós, Fodor Taszilo: Pazar Laezy, Temesi Laezy: Schöffler Pál, Gyarmathy Pista: Szepessy Szaniszló: Kereszti Ábris: Fábri Károly, Jean pinezer: Stehlo Jenő. „Ezt megelőzte „A házasság politikája“ című vígjáték. Irta Sulyovszki Ignác. Személyek: Tátrai Lajos: Geyer Miklós, Vilma, neje: Pazar Erzi. Gyuri. Lajos: inasa: Markó Pista, Battí, Vilma komornája: Weisz Vilma.

Katonák átvonulása. A jolsvai honvédség, mint azt lapunk multi számában jeleztük, augusztus hó 31-ikén városunkba csakugyan megérkezett. A kifáradt harczfiak, a Szatarka felé elterülő rét bal felén táboroztak le, hol is már készen várta őket a jóízű ebéd, melyet irigyelendő étvágygal költöttek el. Pár órai pihenő után Osgyán felé vettek utjat, s ott meghálva, másnap Losoncra vonultak be, hogy az ott megtartandó nagy „manővernek“ részesei lehessenek.

Olcsó ökrök. A legközelebbi országos vásáron történt, hogy egy tekintélyes uri ember 4 ökröt adott el 300 fért egy marhakereskedőnek, előlegül 50 frt. kapott. — Az eladónak más teendői is lévén, a marhalevelet átadta a vevőnek aláírás végett s dolga után látott. — De miután ezeket elvégezve vissza tért, hogy a még hiányzó 250 frtot is át vegye, már akkor se kúpez, se ökrök nem volt, — Az élelmes vevő — rendben lévén szénája — az átiratás után, zsákmányával tovább állt.

Rabló vándorczigány csapat. E hó 30-ikán Zherjén Koós Miklós gazda házába 3 czigány asszony állított be, kik az otthon maradt gyermekektől a gazda után tudakozódtak. — Miután értesültek, hogy sem gazda, sem felesége nincs itthon, egyikök szerencsemondás ürügye alatt a gyermekeket szórakoztatta, mi alatt a másik kettő szétnézett a lakásban. A szétnézés következménye az lett, hogy egyéb ingóságok mellett a tulipános ládából 62 db tallér is eltűnt. — Szerencsére az aszony hamar hazra jött, észrevette a bajt, s az időközben elvonált czigány csapat után fegyveres embereket küldött, kik az egész csapatot nagy diadallal kísérték Rimaszombatba s itt átadták az illető hatóságoknak.

A szóváltás vége. Múlt hó 28-án az esteli órákban tisztességes publikum verődött össze a „Vadász kürt“ felé kávéházban. Többek közt ott voltak H. F. és S. J. nevezetű helybeli iparosok is, kik között békés egyetértés uralkodott mindaddig, míg nem — istentudja mi telett — szóváltásra nem került a sor. Ebből — mint következtetni lehetett — csakhamar oly zivatar fejlődött ki, hogy annak esititása lehetetlenné vált. Az egyik S. J. látva, hogy argumentumai a tárgy érdeméhez képest gyengék, justitiát osztandó, az ökléhez folyamodott, melylyel ugyancsak bőven osztogatta az áldást H. F. ellenfelére, ki is dühében az utczára futott, honnan egy jókora póznával tért vissza azzal a szándékkal, hogy kollegáját azzal majd rendre utasítja. Azonban szándéka meghiúsult, mert a zajra elősiettek a rend nemzetes örei, s öt pónástul együtt lefűltek, — hogy bekisérték volna, arról bőlesen hallgat a krónika.

A szerelem. Hogy a szerelem minden bajnak okozója, arról meggyőződést szerzett magának múlt hó 29-én Müller Márton pozsonymegyei illetőségű helybeli péksegéd, a ki az napon többit találva bevenni a jóból, szép szavakkal igyekezett meghódítani a vele egy helyen szolgáló K. Borbála cselédet, ki azonban nemcsak a szerelmi ömlegései iránt maradt érzéketlen, hanem még

a vásárlába hozott brosch fát is visszaadta neki, a mi a szerelmes fiat annyira felingerelte, hogy imádottját kezével arezul és föbe ütötte úgy hogy azonnal összerogyott, s midőn az odasietők a leányt a közel konyhába bevitték és az ajtót rázárták, hősünk egy éles fejszét fogott, azzal az udvaron többször fel és alá járkálva folytonos káromkodások közt agyonütéssel fenyegette nemcsak a leányt, hanem azokat is, kik segítségére siettek. Az oda hívott két rendőrnek sikerült a dühögtő elfogni és a városőzára beksérni, honnan azután az ügyességhez kísértetett át. Róméonk most a hűvösői elmélkedhetik azon, hogy a szerelemet nem lehet senkire erőltetni, magától kell annak a szívben megteremni, s unalmában eldudolhatja azt a jó magyar nótát: „a szerelem sötét verem.“

Nyilvános számadás Rimaszombat ifjusága által folyó hó 25-én rendezett táncmultság bevétele és kiadásáról. Bevételek: 1. Belépti díjkból 48 frt 80 kr. 2. Felülfizetésekből 6 frt 40 kr. Összesen 55 frt 20 kr. Kiadások 60 frt 73 kr. A felülfizetésekből bejött 6 frt 40 kr., a Torna-egylet részére ádatatván, maradt 11 frt és 93 kr. hiány; mely a rendezőség által fedezve lett. Felülfizettek: Madarassy Dezső ur. Baliczky Victor ur 1—1 frt; Baksay József, Henyei Kálmán, Institutórsz Endre, dr. Róssy Gyula, dr. Zehery István, Miskolezy István urak 60—60 kr. Steh Kálmán ur 50 kr, Rakotyai Danó ur 20 kr, N. N. ur 10 krral. — Fogagják nevezettek a rendezőség köszönetét. Dr. Zehery István.

Nyilvános nyugtázás. A polg. olv. kör által f. évi aug. hó 19-én rendezett nyári multság bevétele volt: 70 frt 56 kr, kiadás 38 frt 04 kr., tiszta maradvány 32 frt 04 kr. Felül fizettek: Institutórsz Endre, Dr. Löcherer Tamás és Miskolezy István 70—70 kr.; Eva János 50 kr, Kandra Jánosné 40 kr, Dapsy Viktor 30 kr, Lovniczky Jozsef 20 kr, Tóth Péter, Kohut Lajos, Hagger Lajos, Cseh János, Susztek Lajos és Zavadzki Eduart 10—10 kr. (összesen 4 frt 10 krt.)

Üjdonságok a könyvtárcsón. Kiss József, „Ünnepnapok“ költeménye, második kiadás füze és gyönyörű díszkötésben. — Csiki Gergely „Az elvált asszony“ I. kötet, az „Egytemes regénytár“ IV. évfolyamának I-ső kötete vörös vászon kötésben. — Bourget Paul, „Ne ölj.“ a Pallás könyvtár IV. évfolyamának I. és II. kötete, esinos vászon kötésbe. — „Állategészségügyi törvények.“ az 1888. VII. törvények kiadása, jegyzetekkel ellátva Dr. Azary Ákos. „Tárgymutató“ a büntető igazság szolgáltatást szabályzó összes rendeletekből 1872—1886-ig összeállította Schnabel József — Kovács Ferenc. „Dij-táblázat“ a postai franco külfelmenyekről. Mindezek, s az irodalom bármely ágában s bárhol megjelent könyvek kaphatók. Kármán S. könyvkereskedésében.

CSARNOK.

A csillagos ég.

— Irta: Sárvary Ferencz. —
(Folytatás.)

Ezen állandó vízáramok aztán a különböző évszakok s más egyéb körülmények behatása alatt sokféle módosulást szenvednek s annak megfelelően sokféle irányuak.

Ki ne hallotta volna hírét már az u. n. Dolf-féle vagy a „Humbold“ nevű áramoknak melyek a nagy világtengeren át valóságos országutak gyanánt szerepelnek.

Ezen milliárdnyi löeronek munkáját kifejező áramokon kívül igen fontos még a napnak azon munkája, melyet akkor végez, midőn vizeinket, tengereinket elpárologtatja.

Hiszen ezen elpárologtatás már magában véve összes mindnyájunkra nézve létkérdés.

Tudvalevőleg a nap heve a tengerek vizét felmelegíti, minek folytán annak része pára alakjában felszáll a légbe s ott megterhesedve: eső, hó, jég alakjában ismét szárazföldre hull. Sőt a harmat és dér sem egyéb, mint a nap által kieselt páráknak földünk felületére újból történt lerakódása. Tudjuk azt is, hogy e csapadékokból lesznek aztán élet adó hegyi csermelyeink, patakjaink és folyóink.

Igy tehát a föld összes vizeit is a nap indítja a nekünk szerves lényeknek mulhatatlanul szükséges örökös vízkeringésre.

S ha végül tekintjük a napnak azon hatását, melyet az a növényvilágra és a szerves lényekre gyakorol, be kell látnunk, hogy azoknak léte is a nap munkásságához van fűzve.

Hiszen a nap heve és sugarai fejlesztenek ki minden esirát magjából s azok szolgáltatják az anyagot a növelésre.

Mily fontos a természet háztartásában a növényzet, azt senki nem vonhatja kétségbe. S ha el is tekintünk egyébtől s esupán mint el-delünket méltajuk a növényzetet, mint a nap egyik munkájának eredményét, figyelemre, már be is kell látnunk, hogy összes táplálékunkat a növényekből nyerjük; mert ha közvetlenül nemis e növények, de mindenesetre a növényekkel táplálkozó állatok képezik életfenntartásunkra mulhatatlanul szükséges elodeleinket.

Már pedig azt is tudjuk mindnyájan, hogy táplálék nélkül élni, — legalább a Teremtő által ily szervezettel ellátott emberiségnek élni lehetetlen, mert egyedül az képesit minket arra, hogy járni, kelni, mozogni egy szóval létezni meg ne szünjünk.

Igy tehát, mint látjuk, életünk forrása és fentartójának az alkotó után közvetve a napot kell tartanunk. Mig nappalainkat az ekként leirt napunk, sötét éjjeleinket a hold, földünk ez örökös kísérő bolygódjá világitja meg.

A holdat bátran számíthatjuk a legérdekesebb égi testek közé, mihez hozzá járul azon körülmény is, hogy a többi égitesteknél aránytalanul közelébb esik tőlünk s így megfigyeléseinket sokkal könnyebben eszközölhetjük rajta.

Távola ugyanis csak 400 ad része azon távolnak, mely földünket a naptól elválasztja, vagyis kerekében kifejezve, mindössze 51800 mfd. E távolra meg kell jegyeznünk, hogy az a föld középpontjától a hold középpontjára van számítva s ha ebből a föld sugarát vagyis átmérőjének felét: 859 $\frac{1}{2}$ mfd-t levonunk. — a hold és földünk felületét elválasztó távol csak kerek 51900 mfd lesz. E távol megítéléséhez, könnyebbéssé kedveért, egy gözmözdony haladását véve föl, azt találjuk, hogy a

holdba e szerint egy óránként 5 mfdot haladó lokomotívval 425 nap alatt érhetnék el.

A hang, a holdból hozzánk már 13 nap alatt érke, míg a világosságnak vagyis a másodpercenként 42000 mfdot haladó fénynek, — mint az kitűnik — csak egy egész és nem is egy fél másodpercébe kerül ezen ut.

Mint minden égi testnek, egy a holdnak alakja is gömbölyű, átmérője mindössze 468 mfd, melyből kiszámított egyenlítői utját t. i. a hold gömbjének legnagyobb körét egy óránként 5 mfdot haladó mozdonnyal már 12 nap és 6 óra alatt befuhatnánk.

Hogy a hold földünk körül forog, azt a legrégebbi időtől elismerték az emberek. E földkörüli forgás természetesen a földnek holdunkra gyakorolt vonzásának tulajdonítható.

A föld körüli pályát azonban nem egészen kör, hanem annak megnyújtott alakjában t. i. kerületben teszi meg holdunk, mit azon körülményből következtethetünk, hogy látszólagos átmérője hol nagyobb, hol kisebb, minnek nem volna szabad megtörténnie, ha pályája egészen kör alakú volna.

A hold kerületi vagyis tojásdad alakú pályáján haladva akkor látszik nagyobbak, midőn az ellipszis lapult részén időzve, a föld közelében van, s kisebbnek akkor, a midőn annak megnyúlt részéhez jutva földtávolban időzik.

E kerület alakú pálya a holdnak földünk től távolára szintén tetemes befolyást gyakorol; míg ugyanis holdunk a föld távolban 55000 mfdnyire van tőlünk, addig földközépen e távol 400000 mfdra redukálódik. Azon távol tehát, melyet már egyszer említettünk, nem egyéb, mint e két távolnak átlaga t. i. 51800 mfd.

Holdunknak föld körüli pályáját megtenni 27 nap és 7 órába kerül.

Ismerve a pályahosszat és az időt, mely alatt azt a hold befutja, könnyen kiszámíthatjuk, mily sebességgel halad tehát holdunk. E sebesség egy másodperc alatt alig egy tized mfd lévén, — egy óra alatt a hold mint látjuk mindössze csak 480 mfdnyi utat fut be; ele nyészőnek kell állítanunk e sebességet, ha azt azon sebességhez viszonyítjuk, melylyel a többi égitestek végzik pályafutásukat.

A kerületi pályán kívül van holdunknak még egy pályája, az t. i. melyet a hold a földdel együtt a nap körül végez; a föld ugyanis nap körüli útjában a körülötte keringő holddal szüntelenül együtt s avval karöltve halad.

Ha a holdra egy figyelmes tekintetet vetünk, azonnal észrevehetjük, hogy az felénk folyton egy és ugyanazon oldalát mutatja, vagy helyesebben fejezve ki magunkat: gömbfelületének mindig csak az egyik felével van hozzánk fordulva; feltjai t. i. — melyeket a köznép Sz. David hárfájának nevezett el. — mindig ugyanazon helyen láthatók, mi eskis egy lehetséges, ha tengelye körül, a többi égi testektől eltérőleg, — soha nem fordul meg.

De nem szabad felednünk, hogy éppen az imént említett körülmény magával hozza egyszersmint azt, hogy a hold földünk körüli forgása alkalmával mégis kell, hogy egyszer tengelye körül is megforduljon.

Valaki ugyan erre azt mondhatná, hogy az abszurdum; mert hiszen, ha saját tengelye körül mégis forog, — másik oldalát is látnunk kellene. Pedig ez a valaki mégis nagyon tévesen okoskodnék, s hogy ez állítástomat bebizonyítsam, szabadon egy sántikáló példával élmem.

Ha ugyanis valaki felé folyton accezal fordulva körülötte egy teljes kört írunk le, kell, hogy körpályánk közben saját magunk körül is egyszer megforduljunk, s azért a központunkat képező más valaki hátunkat éppen nem fogja látni; mi pedig már körpályánk fele útján észre fogjuk venni, hogy az általunk leírt körön kívül létező tárgyak, mondjuk: a szoba butorai közül egészen mások kerülnek szemünk elé, világos tanujeleül annak, hogy míg az illető személy körül egy félkört leirtunk: önmagunk körül is egy fordulatot tettünk.

Holdunknak azon sajátos pályája, melynél fogva felénk mindig csak egyik felét mutatja, természetesen azt okozza, hogy mi ellentett részét soha nem láthatjuk.

Van ugyan egy jelenség, mely lehetővé teszi másik gömbfelületének is legalább egy részébe bepillantani. Ez a hold libegése. Említettük már, hogy a hold hol földközépen, hol ismét földtávolban van. Az első esetben a föld reá nagyobb vonzást gyakorol, mint ha földtávolban van, e sebeshülő mozgás aztán okozza, hogy a hold-föld körüli pályáját kissé libegve teszi meg, mely libegésnek köszönhetjük azt, hogy ha már egész fölületét nem is láthatjuk, legalább a felénél mégis többet van módunkban távesszeinken megsejtelésünk tárgyává tenni. A hold félgömbjén felül t. i. annak másik oldalából ekként körülbelül 30 mfdet láthatunk.

Áttérve most már a rajta tapasztalható tűneményekre, mindenekelőtt fordítsuk figyelmünket azon jelenetekre, melyeket a holdon a napnak reá vetett fénye okoz, értem e jelenetek alatt a hold változásait (fázisait), mely változások rajta tudvalevőleg minden 7—7 napon ismétlődnek.

Hivatalos közlemények.

Gömörmege alispáni hivatalától.

10584. sz. — Járási főszolgabírák és városi polgármesterek útján intézendő közzététel mellett közhírré tételük, hogy a megyei bizottság virilisi tagjai 1889. évre összeállítandó névjegyzékéhez a királyi adóhivatalok adó kimutatásai folyó évi szeptember 1-től ugyanazon hó 15-éig bezárólag a rimaszombati székháznál a közigazgatási kiadó hivatalban közszemlére leend kitéve, és az érdekelteknél közönség felhívatik, hogy betekintés után lehető észrevételeiket vagy felszólalásukat szeptember hó 16-án estig az igazoló választmányra címelve adják be, később érkező felszólalások már figyelembe nem vétethetnének. Azok végre, kik adójuknak kétszeres számítását igénybe venni szándékoznak, vonatkozó kérvényeiket a címig igazoló alap okmányával — az igazoló választmányra címelve ugyancsak szeptember hó 16-ig küldjék be. Rimaszombat, 1888. augusztus hó 28-án.

Bornemisza, alispán.

Felolós szerkesztő: Dr. VERES SAMU.

Makkeladás.

Azok, a kik a báró Vay Dénesné urnő derencsényi s szilistyei erdejének idej makktermését megvenni kívánják, felkéretnek, hogy folyó szeptember hó 6-ik napján, d. e. 10 órakor ajánlataik megtétele s az esetleges szerződés megkötése végett **Molnár József** ügyvéd urnál Rimaszombatban jelentkezni sziveskedjenek,

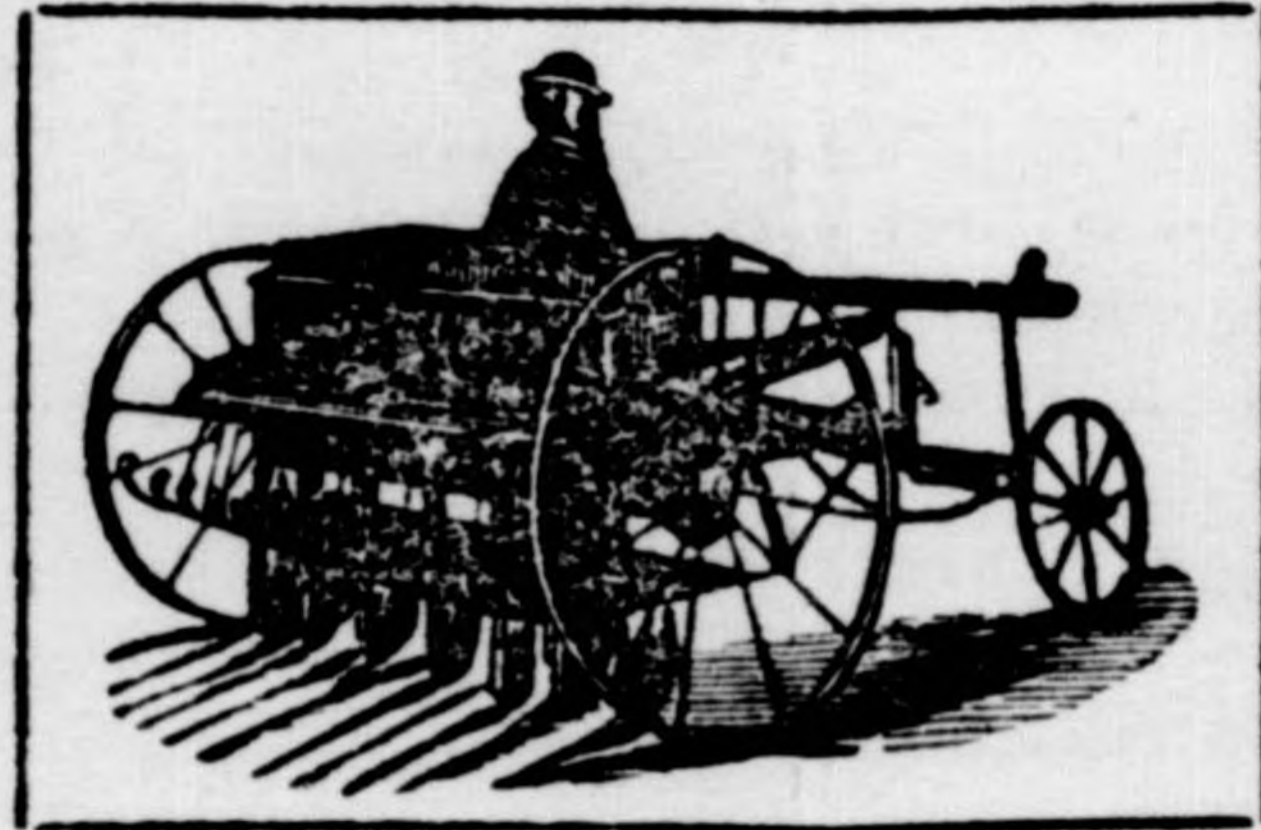
Makk és gubics-árverezés.

Fülöp-Szász-Coburg-Gothai herceg gömörmegei Baloghvár és derencsényi uradalomhoz tartozó erdőterületek ez évi makk és gubics-termése f. évi szeptember hó 4-én délelőtt 10 órakor fog nyilvános árverésen Felső-Baloghon eladatni. — A szokásos árverési feltételek az alólírott erdőhivatalnál megtekinthetők, Baloghvári erdőhivatal.

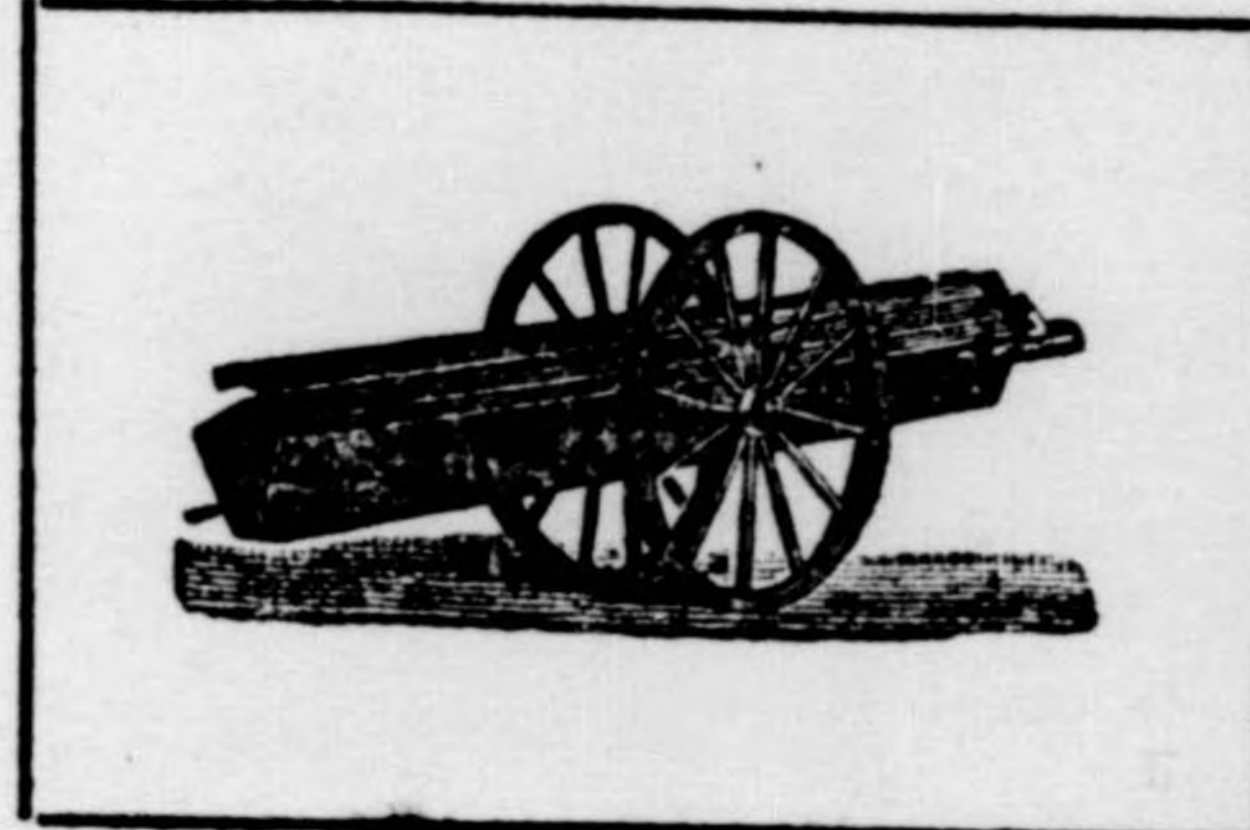
FLEISCHER és TÁRSA

gépgyára és vasöntödéje Kassán, eperjesi-ut 6. sz.

ajánlja a t. gazdaközönségnek a legújabb tapasztalatok szemmel tartásával czélszerűen s gondosan gyártott jó hirnevű gépeit, nevezetesen:



Sorvető gépeket,
Szórvető gépeket,
Ekéket, Boronákat,
Hengereket, Lókapákat,
Tengeri morzsolókat,
Borsajtókat és szőlőzúzókat;



továbbá mindennemű:

1-6

Szivattyúkat, gőzgépeket és gőzkazánokat, Szeszgyár-berendezéseket.

Gepeink, eszközeink és egyéb gyártmányainkat készletben tartjuk gyárunkban.

Gazdasági gépeink képes valamint öntödének gyártmányai árjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

Hirdetmény.

3743. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **M. kir. kincstár** végrehajtatonak **Estók János, Pál és Mátyás** végrehajtást szenvedő elleni 21 frt 42 kr. adókövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő klenőzi 328. sztk. foglalt $\frac{1}{8}$ urb. telekből Estók Jánost illető egyharmad részére az árverést 543 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1888. évi október hó 10-ik napján d. e. 10 órakor Klenőz községben a község bíró házában megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 54 frt 30 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3353. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1888. évi június hó 2. napján. A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Hánrich, tszéki bíró.

Hirdetmény.

2008. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **M. kir. kincstár** végrehajtatonak **Simon András** végrehajtást szenvedő elleni 80 frt adókövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő alsó-pokorági 11. sztkben foglalt Simon András $\frac{1}{8}$ urb. telek külsőségre 362 frt, 85 sztk. Laczek Mátyás s neje, ifj. Kotáh János, Simon András, kiskoru Kotáh János és József nevén álló 850/b. hrsz. 63 frt 50 kr. 90. sztk. foglalt öreg Varga András, Szontagh Lajos, Simon András, Karhút András s neje, felső Péter István, András, János, Erzsébet nevén álló 370. hrszám 65 frt, 97 sztk. foglalt Rózsa Máté és Simon András nevén álló 344. hrsz. 58 frt. Zeherjei 20. sztk. foglalt A. I. 1—43. és A. II. 1—9. sor sz. a. foglalt ingatlanai-ból Simon Andrást illető $\frac{1}{4}$ részére az árverés 199 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1888. évi október hó 9-ik napján d. e. 10 órakor Alsó-Pokorági községben, d. u. 2 órakor Zeherje községbe a község bíró házában megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis A.-Pokorági 11. sztk. birtokra 36 frt 20 kr. 85. sztk. birtokra 6 frt 30 kr. 90. sztk. birtokra 6 frt 50 kr. 97. sztk. ingatlanra 6 frt 80 kr. zeherjei 20. sztkben foglalt birtokra 19 frt 90 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombatban, 1888. évi ápril hó 5. napján. A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Hánrich, kir. tszéki bíró.

Hirdetmény.

3418. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Hesz Izidor** Budapesti keresk. czég végrehajtatonak **Goldberger Mór** végrehajtást szenvedő elleni 84 frt tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Nyustya község határában fekvő a nyustyai 335. sztkben foglalt Hruska János nevén álló 507. hrszámon épült Goldberger Mór tulajdonát képező, nem telekkönyvezett házra s egyéb felépítményekre az árverést 350 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1888. évi október hó 19-ik napján, d. e. 10 órakor Nyustya községben a község házában megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 35 frtot készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Az 1881. évi LX. t.-cz. 203. §-a értelmében, felhivatnak mindazok, a kik a lefoglalt ingatlan iránt tulajdoni vagy más igényt érvényesíthetni vélnék, igénykezeseteket, — ha pedig a vételárból kielégítési elsőbbséget igényelnek, elsőbbségi bejelentéseiket, az első ízben kitűzött árverési határnap előtt annál bizonyosabban bejelentésként, mint hogy különben igényeik figyelembe vétetni nem fognak.

Kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.
Rimaszombatban, 1888. évi június 23-án.

Hánrich, kir. tszéki bíró.

Hirdetmény.

3795. sz. — A rimaszombati kir. tszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **M. kir. kincstár** végrehajtatonak **Balázsik János, Pál és Mihály** végrehajtást szenvedő elleni 31 frt 25 kr. illeték követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a Rimaszombati kir. törvényszék területén levő Klenőz község határában fekvő a klenőzi 139. sztk. foglalt Balázsik János, Pál és Mihály nevén álló A. I. 1. 2 — 10. sorsz. a. foglalt 2/8. Urb. telekre az árverést 421 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1888. évi október hó 10-ik napján d. e. 10 órakor Klenőz községbe a község házában megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 42 forint 10 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1888. évi június hó 2-ik napján. A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Hánrich, kir. tszéki bíró.

Tanulóul

egy 13—14 éves, erős testalkotású ifju, a ki magyarul jól olvasni és helyesen írni tud, felvétetik **Rábely Miklós** rimaszombati könyvnyomdájában. — A fetételek felől bővebb felvilágosítás nyerhető ugyanott.